

Suomen ja Venäjän välinen sopimus suorasta kansainvälisestä rautatieliikenteestä

Uudistamisprosessi

- Voimassa oleva, huhtikuussa 1996 tehty yhdysliikennesopimus on osittain Suomen vuonna 2000 voimaan tulleen perustuslain ja EU-velvoitteiden vastainen (syrjivä).
- Neuvottelut uudesta sopimuksesta aloitettiin, koska kummassakin maassa oli tapahtunut organisatorisia muutoksia ja rautateiden liiketoiminnot oli erotettu hallinnollisista tehtävistä. Neuvotteluista sovittiin yhdysliikennekonferenssissa 2005.
- Suomen ensimmäinen neuvotteluvaltuuskunta asetettiin 2005 ja uusi laajapohjainen valtuuskunta vuonna 2007.
- Ensimmäiset keskustelut Venäjän kanssa käytiin vuoden 2006 aikana.
- Sopimusluonnoksen sisältö valmistui vuoden 2013 aikana ja sen tekstiä on yhdessä viimeistelty teknisesti sen jälkeen.
- Osa sopimuksen sisällöstä kuuluu Euroopan unionin toimivaltaan. Sopimusluonnos on lähetetty kesäkuussa 2014 EU-komissiolle (DG MOVE) tarkastettavaksi. Komissio ei ole toistaiseksi ilmoittanut virallisesti kantaansa.
- Sopimus allekirjoitetaan Pietarissa 28.4.2015.

Nykyinen sopimus

Sopimus Suomen ja Venäjän välisestä rautatieyhdysliikenteestä (SopS 47-48/1997) tehtiin vuonna 1996 ja mukautettiin Neuvostoliiton hajoamisen jälkeiseen tilanteeseen.

Sopimus ja sen liitteet:

- rautatierajasopimus (vuodelta 1947)
- kuljetusehtoja koskeva sopimus (tullut voimaan 2007)
- kuormausmääräykset
- vaarallisten aineiden kuljetusta koskeva sopimus (25.6.2013 allekirjoitettiin uusi, erillinen valtiosopimus, joka tuli voimaan 30.8.2014).

Sopimuksessa liikenne- ja viestintäministeriö valtuutettiin tekemään Venäjän liikenneministeriön kanssa sopimuksia, joihin liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole toimivaltaa, koska ne sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä.

Sopimuksella rajoitettiin Suomen ja Venäjän välisen rautatieyhdysliikenteen harjoittaminen kummankin valtion rautatieyhtiöiden yksinoikeudeksi (VR-Yhtymä ja RZD). Suomi ei Euroopan unionin jäsenvaltiona saisi kolmannen maan kanssa tehdyllä sopimuksella rajoittaa liikennepalvelujen tarjontaa Suomen rataverkolla muilta EU-alueen toimiluvan saaneilta rautatieyrittäjiltä.

Uuden sopimuksen sisällöstä

Sopimus koskee Suomen ja Venäjän välistä suoraa kansainvälistä matkustaja- ja tavaraliikennettä. Suoralla liikenteellä tarkoitetaan sitä, että maiden välisessä rautatieliikenteessä liikennöidään ilman matkustajien junanvaihtoa tai ilman tavaroiden siirtokuormausta rautatieraja-aseilla.

Sopimus sääntelee matkustajien ja tavaroiden kuljettamista koskevia ehtoja, oikeuksia ja velvoitteita sekä kuljetusyhtiöiden välisiä suhteita ml. vahingonkorvausvelvollisuus ja muut vastuukysymykset.

Toisin kuin aiemmin, VR-Yhtymän lisäksi kaikki Suomeen tai muualle Euroopan talousalueelle sijoittuneet rautatieyritykset voivat toimia Suomen ja Venäjän välisissä rautatiekuljetuksissa Suomen rataverkolla.

Sopimus ei avaa Venäjän sisäisiä rautatiemarkkinoita EU:ssa toimiville yrityksille, eikä myöskään Suomen sisäisiä markkinoita venäläisille rautatieyrityksille. Venäjän rautatieyhtiöiden on täytettävä Suomessa kaikki samat vaatimukset kuin EU-toimijoidenkin.

Uusi sopimus on vaikutuksiltaan ja vastuultaan selkeämpi kuin nykyinen sopimus. Kuljetusyhtiöiden vastuut säilyvät kuitenkin samanlaisina kuin nykyisin. Vastuu kuljetuksista päättyy valtakunnan rajasta lähimmällä rautatieasemalla, ellei kuljetusyhtiöiden kesken ole toisin sovittu.

Kuljetukset edellyttävät, että Suomessa toimiva kuljetusyritys ja Venäjällä toimiva kuljetusyritys sopivat keskenään a) kuljetuksista (tavara- tai matkustajakuljetukset) ja b) keskinäisistä suhteistaan (mm. kuljetusten järjestäminen ja vastuukysymykset). Rataverkon haltijoita eli Suomessa Liikennevirastoa ja Venäjällä RZD Venäjän Rautatiet -osakeyhtiötä on myös konsultoitava kuljetuksia järjestettäessä.

Sopimukseen on sisällytetty kaikki lainsäädännön alaa koskevat määräykset. Muilta osin kuljetusyritykset voivat sopia keskenään asioista.

Voimassa olevaan sopimukseen verrattuna uuden valtiosopimuksen sanamuodot on muutettu neutraaleiksi ja on pyritty laatimaan tekstimuotoiluja, jotka täyttävät myös EU-lainsäädännön vaatimukset.